

UNIVERZITA KARLOVA

Pedagogická fakulta

CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

**HOSPITACE JAKO PROSTŘEDEK
ZVYŠOVÁNÍ KVALITY A EVALUAČNÍ
NÁSTROJ**

Závěrečná bakalářská práce

Autor: Ing. Dana Krulišová
v
Obor: Školský management
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: doc. PhDr. Lenka Slavíková, Ph.D.
Datum odevzdání práce: 28.3.2008

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou závěrečnou bakalářskou práci vypracovala sama za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Ing. Dana Krulišová

Resumé:

Závěrečná práce se zabývá hospitační činností, kterou je monitorován průběh pedagogického procesu. Informace získané hospitací slouží jako prostředek ke zvyšování kvality a evaluační nástroj v podmínkách kurikulární reformy. Největší pozornost je věnována novému nastavení cílů hospitací, které jsou spojeny s rozvojem klíčových a odborných kompetencí a průřezovými tématy v návaznosti na priority rámcových a školních vzdělávacích programů. Vychází z používaných hospitačních záznamů na základních a středních školách v současné době, požadavků spojených se zaváděním rámcových vzdělávacích programů do středních odborných škol a středních odborných učilišť a odborné literatury.

Závěrečná bakalářská práce přináší návrh nového hospitačního protokolu - pro tvorbu vlastního hospitačního záznamu využitelnou pro ředitele škol a jejich zástupce. Osnova obsahuje specifické požadavky na podobu záznamu a respektuje požadavky kurikulární reformy. Dále slouží jako podklad pro evaluaci učitele formou pohospitačního rozhovoru, kde závěry a přijatá opatření plní zpětnou vazbu pro zvyšování kvality vyučovacího procesu.

Summary:

This thesis examines the role of class inspections in the monitoring of a pedagogical process. The information acquired by class inspections is used as an instrument of evaluation and quality improvement in the conditions of the curricular reform. The thesis focuses on the redefinition of the inspection aims, which are associated with key and professional knowledge and competences. The effective development of student competencies is considered the main criterion of a school quality.

The thesis is based on published data and on the analysis of recent reports of class inspections at the primary and grammar schools. It reflects the need of the framework programs implementation at secondary schools and training colleges.

The thesis offers an updated form that may be used by school directors and their deputies for class inspections. The form reflects the specific requirements imposed by the curricular reform and serves as a tool for evaluation of a teacher. The conclusions and measures taken are communicated with the teacher immediately after the inspection and serve as a feedback for improvement of teaching.

Klíčová slova:

Hospitační záznam, klíčové kompetence, odborné kompetence, průřezová témata, podpora rozvoje kompetence, podmínky vzdělávání, organizace a formy vzdělávání, metody vyučování, komunikace ve vzdělávání, klima a vztahy ve vzdělávání, pohospitační rozhovor, portfolio učitele, zpětná vazba.

Obsah:

Úvod	5
1. Hospitace	6
1.1. Cíl hospitace, funkce a formy	6
2. Zásady hospitační činnosti	9
3. Využití hospitačního záznamu	10
3.1. Pohospitační rozhovor jako prostředek zvyšování kvality	11
3.2. Hospitační záznamy jako evaluační nástroj	12
4. Obsah kurikulární reformy	12
4.1. Průřezová témata	12
4.2. Klíčové kompetence	12
5. Změny v hospitační činnosti	15
6. Analýza používaných hospitačních záznamů	17
6.1. Základní školy	17
6.2. Střední školy	17
6.3. Národní ústav odborného vzdělávání v Praze	18
6.4. Česká školní inspekce	18
7. Zpracování hospitačních záznamů	19
8. Návrh nového hospitačního záznamu	19
8.1. Návrh hospitačního záznamu - varianta I.	19
8.2. Ověření I. varianty hospitačního záznamu na školách	25
8.3. Návrh hospitačního záznamu - varianta II.	26
9. Využití informací získaných hospitační činností a jejich zpětná vazba	32
Závěr	35
Seznam použité literatury	36
Příloha č. 1 - Návrh hospitačního záznamu	37

Úvod

Hospitační činností získáme obraz o mnoha činitelích působících ve vzdělávacím procesu, který není možno získat žádným jiným způsobem (např. studiem učitelových příprav, žákovských písemných prací). K dalším výhodám hospitace patří operativnost a nízké náklady na zjišťování skutečného stavu a jeho porovnání se stavem deklarovaným v dokumentech.

V současné době probíhá ve školství kurikulární reforma spojená se zaváděním rámcových vzdělávacích programů do škol, v nichž jsou jako cíle vzdělávání postaveny klíčové kompetence, kterých by měli žáci na konci vzdělávacího cyklu dosáhnout. V rámcových vzdělávacích programech jsou popsány i očekávané výstupy oboru, které jsou pro střední odborné školy a střední odborná učiliště závazné a ředitel školy je za jejich plnění zodpovědný.

Z těchto důvodů musí vedení školy vytvářet kontrolní mechanismy, které budou schopny monitorovat průběžné přibližování se k očekávaným výstupům oboru a ověřit nabytí klíčových kompetencí.

K nejvýznamnějším prvkům kontrolních mechanismů patří hospitace. Přestože principy, formy a funkce hospitační činnosti zůstávají v platnosti, je zřejmé, že hospitační záznam používaný v současné době na školách bude vzhledem k zásadní změně cílů pedagogického procesu nadále nepoužitelný.

V minulosti bylo cílem pedagogického procesu získání co největšího množství vědomostí a jejich aplikace.

V současném pojetí je cílem pedagogického procesu souhrn schopností, vědomostí, dovedností, postojů a hodnost důležitých pro osobnostní rozvoj a uplatnění. Celé vzdělávání je směřováno k potřebě celoživotního učení.

Zvýše uvedených důvodů bude nutné hospitační záznam přepracovat tak, aby odpovídal současným požadavkům, které jsou spojeny s průřezovými tématy, klíčovými kompetencemi a rámcovými vzdělávacími programy.

Cílem závěrečné bakalářské práce je navrhnout hospitační záznam, který by mohli ředitelé středních odborných škol a středních odborných učilišť použít jako podklad při tvorbě vlastního hospitačního záznamu v návaznosti na klíčové a odborné kompetence a priority uvedené v rámcovém vzdělávacím programu.

1. Hospitace

1.1. Cíle hospitace, funkce a formy

Hospito z latiny přeloženo znamená "Jsem na návštěvě" ⁽¹⁾

Hospitace je mimořádná situace ve třídě a mohla by do určité míry zkreslit výkon jak vyučujícího, tak i žáků. Zasahuje do práce učitele a jeho pedagogických kompetencí, z tohoto důvodu musí všichni, kteří se účastní hospitace, respektovat její psychologické aspekty jako jsou obavy, tréma, nervozita, atd. Pro odstranění těchto nežádoucích vlivů je třeba vysvětlit v samém úvodu hospitační činnosti, že hospitace není kontrolou, či projevem nedůvěry v pracovní nasazení a kvalitu výkonu učitele.

Na druhé straně je potřebné vést vyučující k psychické odolnosti proti takovým situacím, tak aby ji jako učitel - profesionál překonal bez obtíží. Svým chováním půjde příkladem i žákům, kteří pak začnou pracovat stejně jako v jiných hodinách.

Cílem hospitace je poznání pedagogické situace ve výchovně vzdělávacím procesu. Je to forma získávání informací o pracovních výsledcích učitelů, o vyučovacích metodách, o organizaci práce, vypovídá o klimatu ve třídě a ve škole z hlediska získávání zkušenosti hospitujícími nebo z hlediska potřeb pedagogického řízení výchovně vzdělávací práce.^{(8>}

Podle cíle lze rozlišit hospitaci na:⁽²⁾

- a) všeobecnou (sleduje celkovou práci učitele),
- b) tematickou (sleduje určitý didaktický problém či odbornou specifiku)
- c) speciální (sleduje problematiku nesouvisející bezprostředně s výukovou činností- např. srovnávání věkových zvláštností žáků různých tříd).

Hospitace je pozorování a má tyto typické znaky ⁽²⁾

- zaměřenost na cíl,
- reprezentativnost vzorku,
- důkladnost,
- objektivita.

Funkce hospitace ⁽²⁾

Hospitace plní při řízení pedagogického procesu nejrůznější funkce. K nejdůležitějším patří:

- funkce diagnostická

hospitující, v tomto případě nejčastěji zástupce ředitele, nebo ředitel zjišťuje styl práce učitele - jaké druhy učení používá, organizační formy práce s žáky, didaktické techniky, apod. Tato funkce je především využívána u učitelů, kteří nově nastoupili.

- funkce kontrolní

hospitace slouží jako podklad k řešení stížností rodičů, nebo při opakujících se nedostacích v práci učitele, při neplnění závěrů z minulé hospitace. K této funkci je potřeba přistupovat velice opatrně, protože vyžaduje vysokou erudovanost hospitujícího.

- funkce, která je prostředkem sjednocování působení pedagogického kolektivu

porovnáním podkladů získaných hospitací všech, nebo alespoň určité části (učitelů odborných předmětů) lze získat přehled o určitém výskytu nebo stavu jevu. Vypovídá např. o dodržování školního řádu, o dodržování klasifikačního řádu, o rozvíjení pracovních návyků žáka, o dodržování předpisů v oblasti bezpečnosti práce a požární ochrany.

- funkce, která je prostředkem výměny zkušeností

Tuto funkci plní vzájemné hospitace učitelů, při nichž dochází k šíření zkušeností, osvědčených metod práce a didaktických přístupů. Při uvádění této funkce se odborná literatura rozchází a bývá označována za náslechy učitelů.

Má-li hospitace splnit příslušnou funkci, je samozřejmě třeba zvolit vhodnou formu hospitační činnosti, která umožní dosažení stanoveného cíle.

Hospitace podle formy dělíme na:⁽²⁾

monotematické	a	komplexní,
jednotlivé	a	systematické,
individuální	a	kolektivní,
orientační	a	analytické, apod.

Další formou hospitace je hospitace podle činnosti hospitujícího:

- a) krátký náhled do klíčové části vyučovací hodiny
tato forma plní funkci informační, zjišťuje momentální stav
- b) celohodinová nezúčastněná přítomnost
tato forma plní funkci motivační, působí na momentální výkon
- c) cyklus hospitací u téhož učitele
tato forma plní funkci odměňovací
- d) asistence (součinnost při výuce)
tato forma plní funkci poznávací (poznání stylu práce)
- e) samostatné vedení vyučovací hodiny hospitujícím
tato forma plní speciální funkci (vytváření statutu v pedagogickém sboru)
- f) ukázková hodina
tato forma plní funkci výchovnou (dlouhodobé formování osobnosti)

Hospitace dále dělíme podle jejich předmětu, tedy dle hospitované činnosti. Nejčastějším předmětem hospitace je vyučovací hodina. Hospitovat lze výkon učitele během dozoru nad žáky (na chodbě, v jídelně ap.), při činnosti mimo vyučování (návštěva divadelního představení, výlet, exkurse, práce na domově mládeže apod).

2. Zásady hospitační činnosti^{(2>}

K zásadám hospitační činnosti patří:

a) hospitující má stanovený jasný cíl, smysl a účel hospitace

Hospitující seznámí učitele s cílem, smyslem a účelem hospitace. Je žádoucí oznámit učitelům s předstihem termín hospitace, záměry hospitační činnosti a předpokládané chování hospitujícího v hodině. V některých specifických situacích (opakované problémy ve výchovně vzdělávací práci, neplnění závěrů z minulé hospitace, stížnost rodičů apod.) je nutné použít i hospitaci bez předchozího oznámení. Tato metoda by ale měla být spíše výjimečná.

b) stanovena pravidla hospitací, která se nemění

Během pozorování stanovená pravidla hospitací nelze měnit vzhledem k zachování rovného přístupu ke všem učitelům.

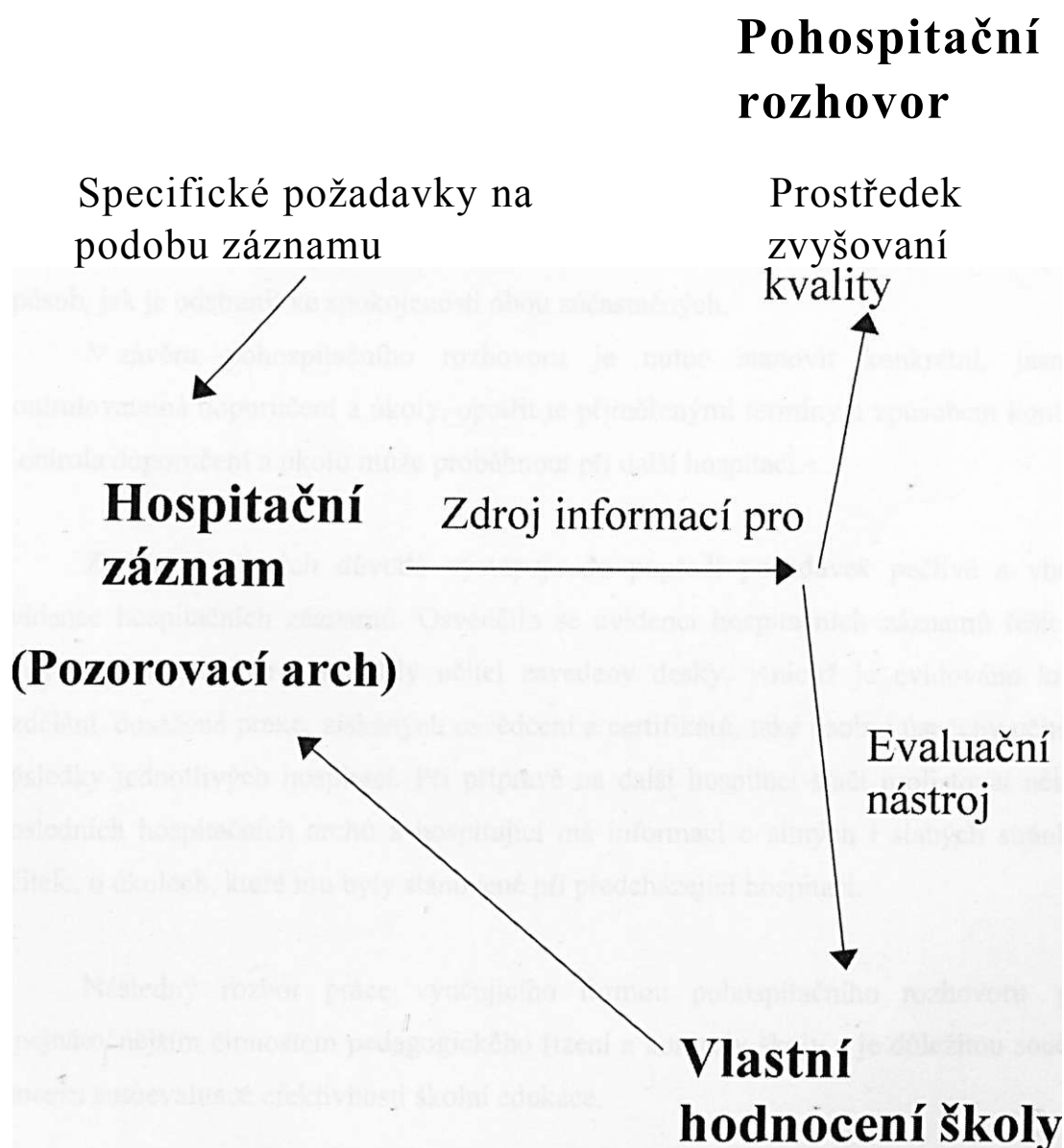
c) nenápadnost hospitujícího

Hospitační činnost nesmí ovlivnit průběh vyučovací hodiny, z toho důvodu je nutné nenápadné chování hospitujícího.

d) záznam průběhu hospitace do hospitačního záznamu

Průběh celé hospitace hospitující pečlivě zaznamenává do hospitačního protokolu, který dále doplní poznámkami o konkrétních pozorovaných jevech.

Využití hospitačního záznamu⁽³⁾

Záznamem hospitace získáme řadu informací, které jsou prostředkem zvyšování kvality a evaluačním nástrojem.

3.1. Pohospitační rozhovor jako prostředek zvyšování kvality

K prostředkům, který má nejvyšší účinnost při zvyšování kvality je řazen pohospitační rozhovor, jehož úroveň je přímo úměrná kvalitě hospitačního záznamu.

V průběhu pohospitačního rozhovoru je nutný rozbor pozorovaného jevu (vyučovací hodiny). V odborné literatuře¹²⁾ se doporučuje začít vyzdvižením pozitiv, vyhnout se přikře formulovaným stanoviskům, hledat společně cesty k odstranění zjištěných nedostatků.

Za největší úspěch hospitujícího je považováno, když sám učitel označí, co se mu v hodině povedlo a naopak, kde cítí své rezervy. Určí slabá místa v hodině a doporučí způsob, jak je odstranit ke spokojenosti obou zúčastněných.

V závěru pohospitačního rozhovoru je nutné stanovit konkrétní, jasná a kontrolovatelná doporučení a úkoly, opatřit je přiměřenými termíny a způsobem kontroly. Kontrola doporučení a úkolů může proběhnout při další hospitaci.

Zvýše uvedených důvodů vystupuje do popředí požadavek pečlivé a vhodné evidence hospitačních záznamů. Osvědčilo se evidenci hospitačních záznamů řešit tzv. portfoliem učitele, ke má každý učitel zavedeny desky, v nichž je evidováno kromě vzdělání, dosažené praxe, získaných osvědčení a certifikátů, také osobní úspěchy učitele a výsledky jednotlivých hospitací. Při přípravě na další hospitaci stačí prolistovat několik posledních hospitačních archů a hospitující má informaci o silných i slabých stránkách učitele, o úkolech, které mu byly stanovené při předcházející hospitaci.

Následný rozbor práce vyučujícího formou pohospitačního rozhovoru patří k nejnáročnějším činnostem pedagogického řízení a kontroly školy a je důležitou součástí procesu autoevaluace efektivnosti školní edukace.

3.2. Hospitační záznamy jako evaluační nástroj

Každá škola je dle zákona č. 561/2004 Sb. povinna vypracovat vlastní hodnocení školy. Informace, které poskytují hospitační záznamy zpracované za školu jako celek mapují silné a slabé stránky, příležitosti a zároveň hrozby vzdělávacího procesu. Vypovídají o tom, kde se škola nachází a zda se jí daří naplňovat své vize a dlouhodobé plány v oblasti edukace.

K základním oblastem v evaluaci na úrovni školy patří soulad realizovaného vzdělávacího programu se školním vzdělávacím programem, vytváření podmínek pro vzdělávací potřeby žáků, organizace vzdělávání, podpora rozvoje osobnosti žáka, školní klima a výsledky vzdělávání žáků.

Hospitace a analýza informací, které poskytuje slouží také k autoevaluaci práce každého učitele.

4. Obsah kurikulární reformy

4.1. Průřezová témata⁽⁴⁾

Novým prvkem v učebních dokumentech jsou průřezová témata. Průřezová témata jsou společensky důležité oblasti vzdělávání, které pro svůj význam mají prostupovat celým kurikulem. Proto jsou zařazeny do všech rámcových vzdělávacích programů.

Záměrem je, aby průřezová témata podpořila rozvoj osobnosti žáků, jejich společensky žádoucí návyky, postoje a způsob jednání. Jedná se o následující témata:

1. občan v demokratické společnosti
2. člověk a životní prostředí
3. člověk a svět práce
4. informační a komunikační technologie

Dotýkají se všech oblastí výuky i mimoškolních činností. Zařazení průřezových témat do vyučovacích předmětů by nemělo být formální, ale mělo by smysluplně odpovídat učivu a možnostem předmětu.

4.2. Klíčové kompetence⁽⁴⁾

Dalším novým prvkem kurikulární reformy jsou kompetence. Kompetence jsou souhrnem schopností, vědomostí, dovedností, postojů a hodnot důležitých pro osobnostní rozvoj a uplatnění. Klíčové kompetence vzdělávání svým zaměřením vycházejí z kompetence celoživotního učení. Obecně jsou pro střední odborné školy a střední odborná učiliště stanoveny tyto kompetence:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám
- matematické kompetence
- kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a práce s informacemi

Podpora rozvoje kompetence k učení zahrnuje na příklad tyto oblasti:

- učitel stanoví vzdělávací cíle z pohledu žáka
- učitel uplatňuje soulad učiva s ŠVP
- učitel navazuje na předchozí učivo
- učitel vytváří prostor pro uvedení souvislostí (mezipředmětové vztahy)
- učitel uplatňuje vhodný studijní postup
- učitel umožňuje žákům práci s textem
- učitel vede žáky k vyhledávání a zpracování informací
- učitel vede žáky k tvorbě poznámek
- učitel motivuje myšlenkové dovednosti u žáků
- učitel podporuje tvorbu vlastních závěrů
- učitel motivuje hodnocení výroků a jejich řešení

Podpora rozvoje kompetence řešení problémů a matematické kompetence zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel vede žáky k určení jádra problému
- učitel umožňuje získávání informací k řešení problému
- učitel vede žáky k navržení způsobu řešení
- učitel uplatňuje různé využívání metod řešení
- učitel motivuje žáky ke zdůvodnění navrženého řešení
- učitel vede žáky k spolupráce při řešení

Podpora rozvoje kompetence práce s informacemi a komunikativní kompetence zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel vede žáky k vyjadřování přiměřenému účelu komunikace
- učitel motivuje ke srozumitelné formulaci myšlenek
- učitel podporuje žáky k aktivní účasti na diskusi
- učitel vede žáky k používání odborné terminologie
- učitel uplatňuje využívání výpočetní techniky

Podpora rozvoje kompetence personální a sociální zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel vede žáky k reálnému posouzení svých schopností
- učitel vede žáky k odpovědnému vztahu ke zdraví
- učitel podporuje rozvoj schopnosti adaptovat se na změnu
- učitel umožňuje získávání finanční gramotnosti
- učitel motivuje k práci v týmu
- učitel vede žáky ke schopnosti plnit svěřené úkoly
- učitel podporuje vstřícné mezilidské vztahy

Podpora rozvoje občanské kompetence zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel vede žáky k dodržování zákonů
- učitel je nositelem morálních principů

- učitel podporuje uvědomění si vlastní identity
- učitel motivuje k zájmu o politické a kulturní dění

Podpora rozvoje pracovní kompetence zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel motivuje k celoživotnímu učení, v průběhu života dojde u žáka ke změně povolání
- učitel umožňuje orientaci v pracovních a platových podmínkách
- učitel vede žáky ke znalosti práv a povinností v zaměstnání

Podpora rozvoje kompetence odborné zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel rozvíjí kompetence absolventa, které se přímo vztahují přímo k oboru
- vzdělání příslušné kvalifikaci

Popis klíčových kompetencí v rámcovém vzdělávacím programu neobsahuje popis cílového stavu tzn. vyhovující úrovně rozvinutí klíčových kompetencí, a proto je poměrně obtížné vyhodnotit dosažení cílů.

Vymezení jednotlivých klíčových kompetencí v rámcových vzdělávacích programech představuje optimální stav, ke kterému by vzdělávání mělo cíleně a systematicky směřovat. U některých klíčových kompetencí jde však o takové kvality osobnosti, jejichž dosažení je výrazně podmíněno individuálními schopnostmi a osobnostními vlastnostmi jedince.

5. Změny v hospitační činnosti

Hospitační činnost je jedním ze základních způsobů, kterým vedení školy monitoruje průběh pedagogického procesu v hodinách. Se změnou cílů ve vzdělávání (rozvoj kompetencí) je nezbytné nově nastavit i cíle hospitací a na tyto změny připravit pedagogický sbor. K tomu, aby hospitace probíhala systematicky, jednotně a pod stejnou metodikou je důležité sestavit hospitační záznam, který bude obsahovat předem dohodnuté oblasti, na které se hospitace zaměří.

Vzorový hospitační záznam není k dispozici a zde vidím těžiště své závěrečné bakalářské práce. Cílem je poskytnout hospitační záznam, který se stane vodítkem pro každého, kdo bude sestavovat svůj vlastní hospitační záznam. V záznamu se musí objevit jednotlivé klíčové kompetence, určené rámcovým vzdělávacím programem. Za jejich plnění nese ředitel školy odpovědnost. Na druhé straně se musí v hospitačním záznamu objevit specifika a jedinečnost každé školy, které určuje školní vzdělávací program.

Ve chvíli, kdy si škola vytváří vizi, rozpracovává rámcové vzdělávací programy má na zřeteli jednu zásadní prioritu - úspěšnost školy. Před nabytím účinnosti kurikulární reformy byly za úspěch pokládány zejména znalosti. Po nabytí účinnosti kurikulární reformy se cíle zásadně změnily. Úspěchem je rozvoj klíčových kompetencí cestou dosažení očekávaných výstupů oboru podle rámcových vzdělávacích programů. Školy se s tímto faktem musí rychle vyrovnat a reagovat na něj. Není možné starými kontrolními mechanismy získávat zpětné vazby v nově nastavených podmínkách.

Východiskem pro sestavování hospitačního záznamu jsou klíčové kompetence, které jsou cílem vzdělávání. Popis klíčových kompetencí v rámcovém vzdělávacím programu neobsahuje popis cílového stavu tzn. vyhovující úrovně rozvinutí klíčových kompetencí. Z těchto důvodů je poměrně obtížné vyhodnotit dosažení cílů.

Dalším úskalím je časový horizont, protože v rámcových vzdělávacích programech je cíl vztažen k ukončení povinné školní docházky a vzdělání. Tyto faktory ukazují na dlouhodobý proces, kdy výsledek lze zjistit až v jeho závěru. To je zcela nevyhovující zejména pro ředitele škol, kteří za dosažení vzdělávacích cílů ze zákona odpovídají.

Jednou z možností, jak vyřešit tento problém je rozdělit dlouhodobý proces realizace klíčových kompetencí do kratších, dílčích oblastí. V těchto oblastech se bude hodnotit podpora rozvoje klíčových kompetencí žáků.

6. Analýza používaných hospitačních záznamů

Před vlastním řešením stanoveného cíle práce byla provedena analýza stávajících hospitačních protokolů na základních a středních školách, dále byl osloven Národní ústav odborného vzdělávání v Praze a Česká školní inspekce v Karlových Varech.

Základní a střední školy byly požádány o zaslání hospitačních záznamů, pole nichž hospitují nyní, po nabytí účinnosti kurikulární reformy. Národní ústav odborného vzdělávání a Česká školní inspekce v Karlových Varech byly dotázány, zda existuje metodika pro tvorbu hospitačních záznamů, osnova nebo vzorové příklady hospitačních záznamů.

6.1 Základní školy

Základní školy, které nebyly pilotními při zavádění kurikulární reformy, začaly vyučovat podle nových školních vzdělávacích programů od září 2007.

Na 30 základních škol byla odeslána žádost o zaslání hospitačního záznamu, který používají v současné době. Vrátilo se pouze 19 odpovědí, tj. 63,3 % z celkového počtu oslovených škol.

Hospitační záznamy měly různou úroveň. Od propracovaných hospitačních záznamů, až po ty, kde do původního hospitačního záznamu, platného ještě před zaváděním školních vzdělávacích programů byla v závěru doplněna zmínka o klíčových kompetencích a rámcovém vzdělávacím programu.

6.2. Střední školy

Z 30 oslovených středních škol se mi vrátilo 26 odpovědí. Pro další zpracování bylo nutné došlé odpovědi roztrždit na odpovědi škol, které již mají zpracovaný rámcový vzdělávací program a vyučují podle něj, a ty školy, kde se výuka podle rámcového vzdělávacího programu teprve připravuje. Po roztržení bylo použito pouze 7 odpovědí (tj. 23,3 %), a to pouze z gymnázií, ať osmiletých či čtyřletých. Střední odborné školy a odborná učiliště mi shodně v 19 případech odpověděly, že na školních vzdělávacích programech teprve pracují.

Tabulka č. 1 Počet došlých hospitačních záznamů a jejich využití pro závěrečnou práci

Školy	Počet odpovědí	Využití odpovědí
Gymnázia 4.letá	3	Ano
8.letá	4	Ano
SOS	14	Ne
SOU	5	Ne

Úroveň došlých hospitačních záznamů z gymnázií, podle nichž hospitují po zavedení kurikulární reformy (školních vzdělávacích programů) byla různá, ve většině případů působila formálním dojmem.

V souvislosti se zaváděním rámcových vzdělávacích programů na středních odborných školách a střeňích odborných učilištích dochází ještě ke slučování oborů vzdělávání z původního počtu 800 na 300 oborů, pro které se vypracuje celkem 193 rámcových vzdělávacích programů. Tento fakt vyžaduje další aktivity ze strany vedení školy, protože je nutné znovu žádat o zapsání nově vzniklého oboru vzdělávání do rejstříku škol.

6.3. Národní ústav odborného vzdělávání v Praze

Na dotaz, zda současně s přípravou a rozpracováním rámcových vzdělávacích programů je připravována metodika nebo vzorová osnova hospitační činnosti pro střední odborné školy a střední odborná učiliště, Národní ústav odborného vzdělávání v Praze odpověděl negativně.

6.4. Česká školní inspekce

Česká školní inspekce má na hospitaci jiný pohled než ředitel školy, přestože jde oběma subjektům o stejný cíl. Dívá se na průběh i výsledky vzdělávání z vnějšku. ČŠI má detailně rozpracovaná kritéria hospitace, metodické postupy i škály hodnocení zjištěných výsledků. Tyto jsou koncipovány pro všechny školy, jsou poměrně obsáhlé, detailně

propracované a pro potřeby ředitele střední odborné školy a středního odborného učiliště školy použitelné pouze po značné redukci výroků.

7. Zpracování hospitačních záznamů

Při zpracování hospitačního záznamu bylo prioritní otázkou, jak sestavit hospitační záznam, aby jej ve své každodenní práci využili jednak učitelé, ale hlavně ředitelé škol ke zvyšování kvality, jako evaluační nástroj a nástroj hodnocení účinnosti pedagogických procesů z pohledu nových priorit určených rámcovými vzdělávacími programy.

Při zpracovávání došlých hospitačních záznamů bylo sledováno:

1. členění záznamu,
2. nejčastější výroky, které popisují činnost učitele vedoucí ke změnám, které deklarují nové cíle vzdělávacího procesu,
3. počet výroků v záznamu,
4. stupnici hodnocení jednotlivých opovědí.

8. Návrh nového hospitačního záznamu

8.1 Návrh hospitačního záznamu -1. varianta

Na základě rozboru ukázek hospitačních záznamů ze základních a středních škol, vlastní hospitační záznam byl navržen hospitační záznam, který je koncipován pro střední odbornou školu a střední odborné učiliště. Nejtěžší při sestavování nového hospitačního záznamu bylo vybrat takové oblasti, které povedou právě k rozvoji klíčových kompetencí v odborném školství. Za stěžejní se považuje uplatnění na trhu práce, nutnost adaptovat se na změněné podmínky a celoživotně se vzdělávat. Jedná se o vytvoření kompetencí, které často požadují zaměstnavatelé jako součást odborné kvalifikace.

Předsedům předmětových komisí byl rozdán návrh hospitačního záznamu a vysvětlen důvod jeho vypracování. Dalším krokem bylo seznámení s novým hospitačním

záznamem učitele. Z důvodu dobré dostupnosti byl hospitační záznam umístěn na intranet školy.

Po úvodním seznámení s hospitačním záznamem proběhla porada, kde se diskutovalo o obsahu a členění záznamu, o stupnici hodnocení opovědí, o jednotlivých výrocích, o jejich obsahu a četnosti. Na tento krok byl kladen veliký důraz, protože je nutné ztotožnění učitele s výroky uvedenými v hospitačním záznamu.

Na základě připomínek učitelů došlo k úpravě původního hospitačního záznamu. Při diskusi se hovořilo o tom, že je předčasné tvořit hospitační záznam ve chvíli, kdy se školní vzdělávací program teprve tvoří. Tyto úvahy nejsou na místě, jestliže jsme si jako škola stanovili výchovnou a vzdělávací strategii a k těmto cílům rozvíjíme klíčové kompetence je nutné znát dílčí oblasti, abychom mohli zjišťovat zda dochází k jejich postupnému rozvoji. Toto není informace jen pro vedení školy, ale i pro každého vyučujícího, protože postupnému rozvoji klíčových kompetencí je nutné přizpůsobit přípravu učitelů.

Po sestavení hospitačního záznamu na základě rozboru již užívaných záznamů na základních školách a zpracování návrhů, připomínek a námětů předsedů předmětových komisí a jednotlivých učitelů vznikl následující návrh hospitačního záznamu -1. varianta.

Střední průmyslová škola Loket

Hospitační záznam

Datum:.....**Třída:**
Předmět:.....**Téma hodiny:**
Cíl hodiny:
Časový soulad s učební osnovou:
Využití didaktické techniky:
Vyučující:.....**Hospitující:** .

Škála hodnocení jevu:

Rozhodně ano	= 1
Spíše ano	= 2
Rozhodně ne	= 3
Nelze posoudit	= N

Podklady pro rozbor vyučovací jednotky - činnost učitele

Sledovaný jev	Míra vyskytu (1 až 3)	Posouzení správnosti, vhodnosti, aj. Doznamekv
Podpora rozvoje kompetence k učení		Schopnost efektivně se učit, vyhodnocovat
1. Stanovení vzdělávacího cíle		
2. Soulad učiva s SVP		
3. Návaznost na předchozí učivo		
4. Uvedení souvislostí mezipředmětové vztahy		
5. Vhodný studijní postup		
6. Práce s textem		
7. Vyhledávání a zpracování informací		
8. Poslech mluveného projevu		
9. Tvorba poznámek		
10. Myšlenkové procesy (abstrakce, generalizace apod.)		
11. Souvislosti a vztahy při osvojování nových poznatků		
12. Tvorba vlastních závěrů		
13. Hodnocení výroků, řešení		
Podpora rozvoje kompetence řešení problémů		Samostatně řešit běžné pracovní problémy
14. Určit jádro problému		
15. Získat informace k řešení problému		
16. Navrhnout způsob řešení		
17. Využívat různé metody řešení		
18. Zdůvodnit navržené řešení		
19. Spolupráce při řešení		

Podpora rozvoje kompetence práce s informacemi a komunikativní kompetence		Schopnost vyjadřovat se v písemné i ústní formě v různých situacích
20. Vyjadřovat se přiměřeně účelu komunikace		
21. Formulovat své myšlenky srozumitelně		
22. Aktivní účast na diskusi		
23. Použití odborné terminologie		
24. Práce s odbornou literaturou		
25. Při vyhledávání informací kombinují		
26. Využití výpočetní techniky		
Podpora rozvoje kompetence personální a sociální		Na základě poznání své osobnosti stanovit cíl osobního rozvoje
27. Vede k reálnému posouzení schopností žáka		
28. Schopnost žáka přijmout radu		
29. Schopnost žáka přijmout kritiku		
30. Odpovědný vztah žáka ke zdraví		
31. Schopnost adaptovat se na změnu		
32. Finanční gramotnost		
33. Práce v týmu		
34. Schopnost plnit svěřené úkoly		
35. Vstřícné mezilidské vztahy		
36. Nepodléhají předsudkům		
Podpora rozvoje kompetenci občanské		Hodnoty a postoje v demokratické společnosti
37. Dodržování zákonů		
38. Soulad s morálními principy		
39. Uvědomění vlastní identity		
40. Zájem o politické a kulturní dění		
Podpora rozvoje kompetencí pracovních		Úspěšné uplatnění na trhu práce
41. Nutnost celoživotního učení		

42. Představa o pracovních a platových podmínkách v oboru		
43. Využití poradenských služeb		
44. Komunikace s potencionálním zaměstnavatelem		
45. Znat práva a povinnosti zaměstnanců		
46. Porozumět principům podnikání		

Hodnocení a sebehodnocení		
47. Nácvik hodnocení a sebehodnocení		
48. Schopnost vyhodnotit skupinovou práci		
49. Schopnost hodnotit svou práci		
50. Práce s kritikou		
51. Práce s pochvalou		

Plnění úkolů uložených při poslední hospitaci - kvalitativní posun v práci učitele:

Vyjádření učitele:

Výsledek pohospitačního rozhovoru - doporučení:

Závěry a úkoly stanovené hospitací:

Datum:

Podpis vyučujícího:

Podpis hospitujícího:

8.2. Ověření I. varianty hospitačního záznamu na školách

Po úpravě hospitačního záznamu a zapracování připomínek učitelů a předsedů předmětových komisí byl navrhovaný hospitační záznam zaslán do 30 různých typů škol se žádostí o posouzení, o názory, připomínky a náměty. Navratnost byla 15 odpovědí, což je 50 % procent.

Odpovědi obsahovaly jeden společný prvek - ředitelé, jejich zástupci a ani učitelé nemají ještě takovou zkušenost s hodnocením školních vzdělávacích programů, klíčových kompetencí a průřezových témat, aby byli schopni rovnou vyplnit nový hospitační záznam. Pracovali tedy tak, že si psali poznámky na papír a pak teprve vyplnili hospitační záznam. Tento postup není vhodný a odporuje prioritně stanovenému požadavku této práce - usnadnění hospitační činnosti ředitele na škole.

Národní ústav odborného vzdělávání se k první variantě návrhu hospitačního záznamu vyjádřil jako tematické hospitaci zaměřené výhradně na to, jak učitelé se žáky rozvíjejí jejich klíčové kompetence. A v případě, že je cílem práce připravit osnovu „pro obecný hospitační záznam bude nutné jej rozšířit o splnění cíle hodiny, odborný obsah předmětu, jeho prezentaci a strategii výuky, odborné vědomosti a dovednosti“.

Dále je v hodnocení uvedeno: „Kurikulární reforma, která se u nás nastartovala, neznamená, že žáci budou získávat jen klíčové kompetence, že zcela rezignujeme na to, aby si osvojili vědomosti a dovednosti z jednotlivých vyučovacích předmětů a získali kromě klíčových i odborné kompetence“.

Tyto připomínky a podněty byly zapracovány do druhé varianty hospitačního záznamu.

Z konzultace hospitačního záznamu s Českou školní inspekcí v Karlových Varech, vyplynulo doporučení opustit hospitační záznam, který se opírá v první řadě o klíčové kompetence a vytvořit variantu druhou. Ve druhé variantě spojit prvky již používané pro hospitaci s prvky novými, které souvisí s kurikulární reformou.

8.3. Návrh hospitačního záznamu - varianta č. II.

Cílem bakalářské práce je ulehčit řediteli tvorbu vlastního hospitačního záznamu a poskytnout snadno upravitelný návrh hospitačního záznamu. Proto došlo k přepracování a doplnění návrhu hospitačního záznamu o připomínky a náměty ředitelů škol, pracovníků Národního ústavu odborného vzdělávání v Praze a České školní inspekce v Karlových Varech.

Druhý návrh hospitačního záznamu zahrnuje:

- a) plánování a příprava vzdělávání
- b) podmínky vzdělávání
- c) organizace, formy a metody výuky
- d) komunikace ve vzdělávání
- e) klima a vztahy ve vzdělávání
- f) hodnocení a sebehodnocení
- g) tvorba a rozvoj klíčových kompetencí
- h) průřezová témata

Střední průmyslová škola Loket

Hospitační záznam

Datum:.....**Třída:**
Předmět:.....**Téma hodiny:**
Cíl hodiny:
Časový soulad s učební osnovou:
Využití didaktické techniky:
Vyučující:.....**Hospitující:** .

Škála hodnocení jevu:

Rozhodně ano	= 1
Spíše ano	= 2
Rozhodně ne	= 3
Nelze posoudit	= N

Podklady pro rozbor vyučovací jednotky - činnost učitele

Sledovaný jev	Míra vyskytu (1 až 3)	Posouzení správnosti, vhodnosti,
Plánování a příprava vzdělávání		
1. Stanovení vzdělávacího cíle		
2. Soulad učiva s SVP		
3. Návaznost na předchozí učivo		
4. Uvedení souvislostí mezipředmětové vztahy		
5. Vhodný studijní postup		
6. Příprava na vzdělávání, aktualizace		
7. Kvalita vstupní motivace		
Podmínky vzdělávání		
8. Osobnost učitele (trpělivost, přiměřená vstřícnost)		
9. Tvořivost učitele		
10. Využití prostředků ICT		
11. Vytvoření ostatních podmínek		
Organizace, formy a metody vyučování		
12. Frontální výuka		
13. Skupinová výuka		
14. Individuální výuka		
15. Projektová výuka		
16. Výuka s počítačem		
17. Jiná forma		
18. Výklad		

19. Heuristická metoda		
20. Experimenty		
21. Dialog		
22. Didaktická hra		
23. Jiná		
24. Střídání metod během hodiny		
25. Vyváženost organizační struktury vzdělávání		
26. Poskytuje prostor pro aktivní učení		
27. Vede žáky ke zpracování textu		
28. Vede žáky k získávání, třídění a zpracování informací		
29. Podporuje u žáků rozvoj myšlenkových dovedností		
30. Zařazuje různé metody řešení		
31. Vede žáky ke zdůvodňování navrženého řešení		
32. Věcná a odborná správnost výuky		
33. Účelné využití vyučovacího času		
34. Diferencovaný přístup k žákům		
35. Kvalita průběžné motivace žáků		
Komunikace ve vzdělávání		
36. Rozvoj vyjadřovacích schopností žáků		
37. Vzájemné vztahy mezi žáky a učitelem, jejich komunikace		
38. Vede žáky k formování názorů a postojů		
39. Akceptování dohodnutých pravidel komunikace (např. v úvodu hodiny)		

Klima a vztahy ve vzdělávání		
40. Podpora vzájemné tolerance a ohleduplnosti mezi žáky		
41. Respektování osobnosti žáka		
42. Vlídne, otevřené, demokratické klima výuky		
43. Podpora rozvoje sebeuvědomění žáka		
44. Kázeň žáků ve vyučování		
45. Kvalita motivace žáků k ohleduplnosti a toleranci		
46. Ostatní		

Hodnocení a sebehodnocení		
47. Návik hodnocení a sebehodnocení žáků		
48. Hodnocení navození sebereflexe u žáka		
49. Respektování individuálních dispozic žáků při hodnocení		
Tvorba a rozvoj kompetencí^(pozn)		
50. Kompetence k učení (motivuje učitel u žáků rozvoj kompetence k celoživotnímu učení)		
51. Kompetence k řešení problémů (vede učitel žáky k rozvoji kompetence v oblasti řešení problémů)		
52. Kompetence komunikativní (vytváří učitel prostor pro rozvoj komunikativních kompetencí)		
53. Kompetence sociální a personální (podporuje učitel rozvoj sociálních a personálních kompetencí)		

54. Kompetence občanské (učitel motivuje žáky k rozvoji občanských kompetencí)		
55. Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám (podporuje učitel rozvoj pracovních kompetencí)		
56. Kompetence matematické (vede učitel žáky k rozvoji matematických kompetencí)		
57. Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií (vytváří učitel podmínky pro rozvoj kompetence využívání informačních a komunikačních technologií)		
58. Odborné kompetence (motivuje učitel u žáků rozvoj odborných kompetencí)		

Průřezová témata		
59. Vhodnost zařazeného tématu občan v demokratické společnosti		
60. Vhodnost zařazeného tématu člověk a životní prostředí		
61. Vhodnost zařazeného tématu člověk a svět práce		
62. Vhodnost zařazeného tématu informační a komunikační technologie		

Poznámka:

Ředitelé středních odborných škol a středních odborných učilišť, kteří ověřovali hospitační záznam uváděli, že jim dělalo problémy přiřadit ke klíčovým kompetencím jednotlivé činnosti. Z tohoto důvodu byla práce doplněna v kapitole 4.2. Klíčové

kompetence osnovou s náměty, co do jednotlivých klíčových kompetencí zařadit. Tuto osnovu lze použít jako přílohu hospitačního záznamu.

Dále hospitační záznam obsahuje:

Plnění úkolů uložených při poslední hospitaci - kvalitativní posun v práci učitele:

Vyjádření učitele:

Výsledek pohospitačního rozhovoru - doporučení:

Závěry a úkoly stanovené hospitací:

Datum:

Podpis vyučujícího:

Podpis hospitujícího:

9. Využití informací získaných z hospitační činnosti a jejich zpětná vazba

Východiskem pro zvyšování kvality a efektivnosti školní edukace je rozbor informací, získaných z hospitační činnosti. Zde vystupuje do popředí požadavek na kvalitní hospitační záznam, který bude mapovat celou šíři informací, které hospitace poskytuje.

Z výše uvedených důvodů je potřeba pečlivě a vhodně evidovat hospitační záznamy. Osvědčilo se evidenci řešit tzv. portfoliem učitele, ke má každý učitel zavedeny desky, v nichž je evidováno kromě vzdělání, dosažené praxe, získaných osvědčení a certifikátů, také osobní úspěchy učitele a výsledky jednotlivých hospitací. Při přípravě na další hospitaci stačí prolistovat několik posledních hospitačních záznamů a hospitující má informaci o silných i slabých stránkách učitele, o úkolech, které mu byly stanovené při předcházející hospitaci.

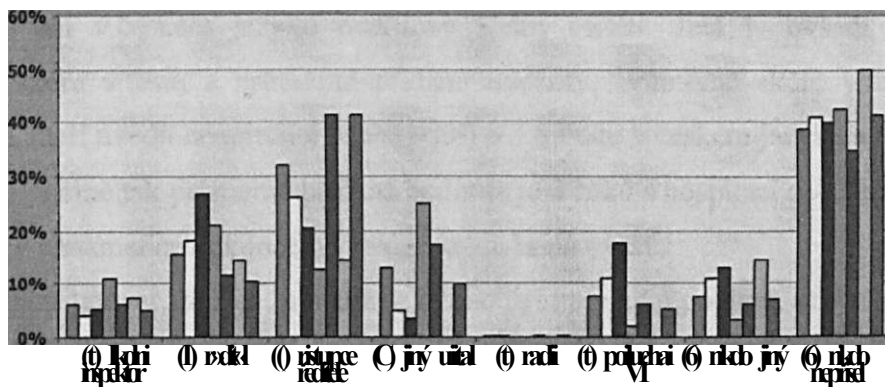
Při rozboru výsledků jednotlivých hospitací prováděných na škole pomocí výpočetní techniky ředitel rychle získá informace o tom, které klíčové kompetence jsou v pedagogickém procesu rozvíjeny a v jaké míře, jestli jsou v souladu postupy uplatňované

učitelem v hodině s postupy uvedenými ve školním vzdělávacím programu, zda rozvoj klíčových kompetencí prostřednictvím očekávaných výstupů oboru probíhá ve všech předmětech a u všech učitelů. Pro dobře fungující zpětnou vazbu jsou informace získané z hospitačních záznamů velice důležité.

O tom, že hospitační činnost a její intenzita přímo souvisí s výsledky, kterých žáci dosahují a má na výsledky pozitivní vliv informují závěry testů, které vypracovala společnost SCIO v letech 2003 - 2006 pod názvem „Analýza výsledků testování - Karlovarský kraj v letech 2003-2006“⁽⁹⁾ u žáků maturitních ročníků středních škol v Karlovarském kraji.

Jednou z otázek testů byla otázka „přišel se někdo v minulém roce podívat na výuku“. Ve snaze monitorovat na jedné straně intenzitu hospitační činnosti v jednotlivých typech škol a školách a na druhou stranu posoudit eventuální vztah mezi intenzitou hospitační činnosti a výsledky žáků, byla v dotazníku otázka na to, kdo se přišel během minulého roku podívat na výuku.

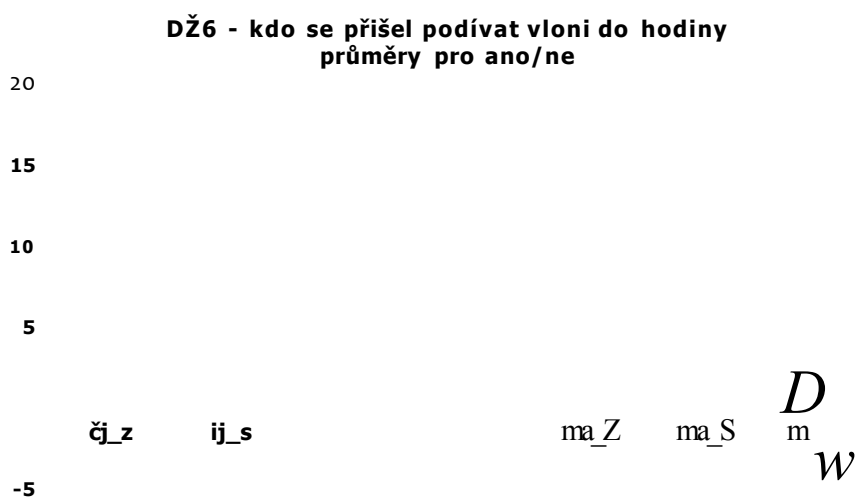
DŽ6 - kdo se přišel podívat na výuku

• KK • G • 68 • CA • SŠ • O • SU • O • SŠ

Téměř dvě pětiny žáků uvedly, že v minulém roce do hodiny nikdo nepřišel. Zbývající žáci vyplnili z nabídnutých možností, že jednoznačně převládá hospitace prováděná zástupcem ředitele, dále ředitelem a jiným učitelem předmětu a pak školním inspektorem.

Další část výzkumu porovnávala výsledky žáků, kteří uváděli, že se přišel někdo v minulém roce podívat na výuku s výsledky žáků, u nichž nikdo na hospitaci nebyl. Byly spočteny průměry známek, skóre a přidané hodnoty pro žáky, kteří vyznačili, že přišla alespoň jedna z nabídnutých osob, a žáky, kteří žádnou z nabídnutých osob nevybrali.

Z grafu je patrné, že v průměrné klasifikaci není mezi oběma skupinami v matematice ani v českém jazyku prakticky žádný rozdíl. Jiná je ovšem situace u průměrného skóre v testu a průměrné přidané hodnoty. Průměrné skóre v testu je ve skupině žáků, kteří uvedli hospitující osobu vyšší o 1,5 bodu v českém jazyku a o 0,7 bodu v matematice. Stejně tak průměrná přidaná hodnota je u žáků s hospitací o 4,2 procentního bodu vyšší a v matematice dokonce o 7 procentních bodů vyšší.

Lze zkonstatovat, že žáci, u nichž se někdo byl na výuku podívat, se v obou testech zlepšili a žáci, u nichž se nebyl podívat nikdo se v obou testech zhoršili.

Informace, které poskytuje hospitační záznam slouží jako nástroj evaluace a v neposlední řadě jsou také využívány k autoevaluaci práce učitele.

Proto je třeba vědět, již při tvorbě hospitačního záznamu, jaké informace chceme získat a jak budou dále využívány vedením školy. Znalost těchto aspektů vede ke

vhodnému výběru výroků, formulování jejich obsahu, četnosti a rozsahu zjišťování při sestavování hospitačního záznamu.

Závěr

Závěrečná bakalářská práce je věnována hospitační činnosti. Cílem bylo vytvořit hospitační záznam, který plní stávající úkoly a funkce hospitace, avšak v novém pojetí kurikulární reformy, kde jsou priority nastaveny k rozvoji klíčových kompetencí, průřezových témat a realizaci rámcových a školních vzdělávacích programů.

Návrh hospitačního záznamu vychází z již používaných hospitačních záznamů na základních a středních školách, které byly doplněny o připomínky učitelů a předsedů předmětových komisí, náměty pracovníků Národního ústavu odborného vzdělávání v Praze a podněty České školní inspekce v Karlových Varech.

Vypracovaný hospitační záznam je určen ředitelům středních odborných škol a středních odborných učilišť pro sestavení vlastního hospitačního záznamu. Vychází ze všeobecně platných zásad spojených s rámcovými vzdělávacími programy a rozvojem klíčových a odborných kompetencí. Zároveň bylo při tvorbě hospitačního záznamu zohledněno, že je zdrojem řady informací pro široké využití v oblasti kontroly, jako prostředek zvyšování kvality edukačního procesu a nástroj evaluace.

Seznam použité literatury

1. PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
2. FALTÝSEK, P. *Hospitace v práci ředitele školy*. Nový Bydžov: Atre 1997.
3. CHVÁL, M. *Jak využít hospitace pro vlastní hodnocení školy*. Praha: Inoskop, 2007
4. SEKCE PRO KURIKULUM ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ NÚOV *Kurikulární reforma a tvorba vzdělávacích programů v středním odborném vzdělávání*. Praha: Fokus, 2006
5. HALIŠKA, J., *Studijní materiál pro účastníky vzdělávacího programu „Studiu pedagogiky“*. Karlovy Vary: NIDV
6. KAŠPAROVÁ, J. *Metodika tvorby vzdělávacích programů SOŠ a SOU*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. ISBN 987-80-85118-12-4
7. KESNER, Z. *Hospitační činnost*. Praha: ASPI 2005. ISSN 1214-8679
8. KESNER, Z. *Metodický pokyn k provádění hospitací*. Praha: ASPI 2005. ISSN 1214-8679
9. Projekt MONITOR, Gymnázium Nymburk. Dostupné na WWW: <<http://www.gym-nymburk.cz>>
10. SCIO, *Analýza výsledků testování - Karlovarský kraj 2003-2006*. Praha, 2006
11. SLAVÍKOVÁ, L.; WOJCYKOWSKA, C.; NEZVALOVÁ D.; HLADKÝ J.; *Řízení pedagogického procesu*. Praha: PedF UK CŠM -texty pro BS, 2006
12. ŽUFANOVÁ, H.; KUHN, J. *Vedení školy v praxi*. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-902189-7-0

NÁVRH HOSPITAČNÍHO ZÁZNAMU

Střední průmyslová škola Loket

Hospitační záznam

Datum:.....**Třída:**
Předmět:.....**Téma hodiny:**
Cíl hodiny:
Časový soulad s učební osnovou:
Využití didaktické techniky:
Vyučující:.....**Hospitující:** .

Škála hodnocení jevu:

Rozhodně ano	= 1
Spíše ano	= 2
Rozhodně ne	= 3
Nelze posoudit	= N

Podklady pro rozbor vyučovací jednotky - činnost učitele

Sledovaný jev	Míra vyskytu (1 až 3)	Posouzení správnosti, vhodnosti,
Plánování a příprava vzdělávání		
1. Stanovení vzdělávacího cíle		
2. Soulad učiva s SVP		
3. Návaznost na předchozí učivo		
4. Uvedení souvislostí mezipředmětové vztahy		
5. Vhodný studijní postup		
6. Příprava na vzdělávání, aktualizace		
7. Kvalita vstupní motivace		
Podmínky vzdělávání		
11. Osobnost učitele (trpělivost, přiměřená vstřícnost)		
9. Tvořivost učitele		
10. Využití prostředků ICT		
11. Vytvoření ostatních podmínek		
Organizace, formy a metody vyučování		
12. Frontální výuka		
13. Skupinová výuka		
14. Individuální výuka		
15. Projektová výuka		
16. Výuka s počítačem		
17. Jiná forma		
18. Výklad		

19. Heuristická metoda		
20. Experimenty		
21. Dialog		
22. Didaktická hra		
23. Jiná		
24. Střídání metod během hodiny		
25. Vyváženost organizační struktury vzdělávání		
26. Poskytuje prostor pro aktivní učení		
27. Vede žáky ke zpracování textu		
28. Vede žáky k získávání, třídění a zpracování informací		
29. Podporuje u žáků rozvoj myšlenkových dovedností		
30. Zařazuje různé metody řešení		
31. Vede žáky ke zdůvodňování navrženého řešení		
32. Věcná a odborná správnost výuky		
33. Účelné využití vyučovacího času		
34. Diferencovaný přístup k žákům		
35. Kvalita průběžné motivace		
Komunikace ve vzdělávání		
36. Rozvoj vyjadřovacích schopností žáků		
37. Vzájemné vztahy mezi žáky a učitelem, jejich komunikace		
38. Vede žáky k formování názorů a postojů		
39. Akceptování dohodnutých pravidel komunikace (např. v úvodu hodiny)		
Klima a vztahy ve vzdělávání		

40. Podpora vzájemné tolerance a ohleduplnosti mezi žáky		
41. Respektování osobnosti žáka		
42. Vlídlné, otevřené, demokratické klima výuky		
43. Podpora rozvoje sebeuvědomění žáka		
44. Kázeň žáků ve vyučování		
45. Kvalita motivace žáků k ohleduplnosti a toleranci		
46. Ostatní		

Hodnocení a sebehodnocení		
47. Nácvik hodnocení a sebehodnocení žáků		
48. Hodnocení navození sebereflexe u žáka		
49. Respektování individuálních dispozic žáků při hodnocení		
Tvorba a rozvoj kompetencí		
50. Kompetence k učení (motivuje učitel u žáků rozvoj kompetence k celoživotnímu učení)		
51. Kompetence k řešení problémů (vede učitel žáky k rozvoji kompetence v oblasti řešení problémů)		
52. Kompetence komunikativní (vytváří učitel prostor pro rozvoj komunikativních kompetencí)		
53. Kompetence sociální a personální (podporuje učitel rozvoj sociálních a <u>personálních kompetencí</u>)		
54. Kompetence občanské (učitel motivuje žáky k rozvoji občanských kompetencí)		

55. Kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám (podporuje učitel rozvoj pracovních kompetencí)		
56. Kompetence matematické (vede učitel žáky k rozvoji matematických kompetencí)		
57. Kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií (vytváří učitel podmínky pro rozvoj kompetence využívání informačních a komunikačních technologií)		
58. Odborné kompetence (motivuje učitel u žáků rozvoj odborných kompetencí)		

Průřezová témata		
59. Vhodnost zařazeného tématu občan v demokratické společnosti		
60. Vhodnost zařazeného tématu člověk a životní prostředí		
61. Vhodnost zařazeného tématu člověk a svět práce		
62. Vhodnost zařazeného tématu informační a komunikační technologie		

Plnění úkolů uložených při poslední hospitaci - kvalitativní posun v práci učitele:

Vyjádření učitele:

Výsledek pohospitačního rozhovoru - doporučení:

Závěry a úkoly stanovené hospitací:

Datum:

Podpis vyučujícího:

Podpis hospitujícího:

Náměty činností a jejich zařazení do jednotlivých klíčových kompetencí

Podpora rozvoje kompetence k učení zahrnuje na příklad tyto oblasti:

- učitel stanoví vzdělávací cíle z pohledu žáka
- učitel uplatňuje soulad učiva s ŠVP
- učitel navazuje na předchozí učivo
- učitel vytváří prostor pro uvedení souvislostí (mezipředmětové vztahy)
- učitel uplatňuje vhodný studijní postup
- učitel umožňuje žákům práci s textem
- učitel vede žáky k vyhledávání a zpracování informací
- učitel vede žáky k tvorbě poznámek
- učitel motivuje myšlenkové dovednosti u žáků
- učitel podporuje tvorbu vlastních závěrů
- učitel motivuje hodnocení výroků a jejich řešení

Podpora rozvoje kompetence řešení problémů a matematické kompetence zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel vede žáky k určení jádra problému
- učitel umožňuje získávání informací k řešení problému
- učitel vede žáky k navržení způsobu řešení
- učitel uplatňuje různé využívání metod řešení
- učitel motivuje žáky ke zdůvodnění navrženého řešení
- učitel vede žáky k spolupráce při řešení

Podpora rozvoje kompetence práce s informacemi a komunikativní kompetence zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel vede žáky k vyjadřování přiměřenému účelu komunikace
- učitel motivuje ke srozumitelné formulaci myšlenek
- učitel podporuje žáky k aktivní účasti na diskusi
- učitel vede žáky k používání odborné terminologie

- učitel uplatňuje využívání výpočetní techniky

Podpora rozvoje kompetence personální a sociální zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel vede žáky k reálnému posouzení svých schopností
- učitel vede žáky k odpovědnému vztahu ke zdraví
- učitel podporuje rozvoj schopnosti adaptovat se na změnu
- učitel umožňuje získávání finanční gramotnosti
- učitel motivuje k práci v týmu
- učitel vede žáky ke schopnosti plnit svěřené úkoly
- učitel podporuje vstřícné mezilidské vztahy

Podpora rozvoje občanské kompetence zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel vede žáky k dodržování zákonů
- učitel je nositelem morálních principů
- učitel podporuje uvědomění si vlastní identity
- učitel motivuje k zájmu o politické a kulturní dění

Podpora rozvoje pracovní kompetence zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel motivuje k celoživotnímu učení, v průběhu života dojde u žáka ke změně povolání
- učitel umožňuje orientaci v pracovních a platových podmínkách
- učitel vede žáky ke znalosti práv a povinností v zaměstnání

Podpora rozvoje kompetence odborné zahrnuje například tyto oblasti:

- učitel rozvíjí kompetence absolventa, které se přímo vztahují přímo k oboru
- vzdělání příslušné kvalifikaci
- dodržování podmínek BOZP a požární ochrany